

UZASADNIENIE

M. B. został obwiniony o to, że w dniu 14 stycznia 2016 r. o godz. 08:15, w miejscowości N., gmina D., powiat (...), woj. (...), na autostradzie (...) km kierunek W., kierując pojazdem ciężarowym marki M. nr rej. (...) z naczepą m-ki K. nr rej. (...), spowodował zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym w ten sposób, że w skutek nienależytego utrzymania naczepy, spadła z niej bryła lodu uderzając w przednią szybę pojazdu ciężarowego m-ki M. nr rej. (...), stanowiącego zestaw z naczepą m-ki K. nr rej. (...), to jest o wykroczenie z art. 86 § 1 k.w. w zw. z art. 66 ust. 1 pkt. 1 UPRD.

Wyrokiem z dnia 13 grudnia 2016 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt II W 497/16, Sąd Rejonowy w Brzezinach:

1. uznał M. B. za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu wyczerpującego dyspozycję art. 86 § 1 k.w. w zw. z art. 66 ust. 1 pkt. 1 UPRC i za to, na podstawie art. 86 § 1 k.w. wymierzył mu karę grzywny w wysokość 300 złotych,
2. zasądził od obwinionego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 100 złotych tytułem zwrotu zryczałtowanych wydatków postępowania oraz kwotę 30 złotych tytułem opłaty.

Apelację od powyższego wyroku wywiódł obrońca obwinionego M. B., zaskarżając orzeczenie w całości na korzyść obwinionego.

Obrońca M. B. zarzucił rozstrzygnięciu naruszenie przepisów postępowania w rozumieniu art. 438 pkt 2 k.p.k. mających wpływ na treść orzeczenia, a mianowicie:

I. art. 68 § 1 kpw w zw. z art. 6 kpz polegające na braku rozważenia i uzasadnienia odmowy uwzględnienia wniosku obwinionego o przesłuchanie w miejscu jego zamieszkania czym doprowadzono do naruszenia prawa obwinionego do obrony;

II. art. 4 oraz art. 7 kpz poprzez orzeczenie z naruszeniem zasad obiektywizmu oraz poprzez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego polegający na bezzasadnym i bezpodstawnym przyjęciu, że zachowanie obwinionego stanowiło wykroczenie z art. 86 § 1 kw;

III. art. 9 kpz przejawiające się niewyjaśnieniem wszystkich okoliczności faktycznych mających wpływ na wydanie orzeczenia poprzez niedopuszczenie dowodu z przesłuchania obwinionego oraz przeprowadzenia wskazanych przez obwinionego dowodów wskazujących na brak wystąpienia zdarzeń skutkujących uznaniem obwinionego za winnego popełnienia wykroczenia z art. 86 § 1 k.w. w zw. z art. 66 ust. 1 pkt 1 UPRD.

W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w Brzezinach do ponownego rozpoznania, ewentualnie zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie obwinionego od dokonania zarzucanego mu czynu, a ponadto zasądzenie na rzecz obwinionego kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy obwinionego M. B. okazała się w istotnej części zasadna, co skutkowało koniecznością wydania w sprawie orzeczenia kasatoryjnego.

W niniejszej sprawie skarżący podniósł w pierwszej kolejności zarzut naruszenia prawa do obrony obwinionego, który to zarzut w swej istocie okazał się zasadny. Jednocześnie należy jednak wskazać, że apelacja obrońcy obwinionego nie jest w tym względzie wolna od wad formalnych. Stawiając ów zarzut skarżący odwołał się bowiem do naruszenia normy art. 6 k.p.k., co jest ewidentnie błędne. W postępowaniu wykroczeniowym przepis art. 6 k.p.k. nie ma bowiem zastosowania, co wynika wprost z treści art. 8 k.p.w. Jest to zaś wynikiem tego, że procedura wykroczeniowa w

odrębnym, szczególnym przepisie art. 4 k.p.w. reguluje prawo do obrony obwinionego. W tej sytuacji jest oczywistym, że Sąd Rejonowy nie mógł dopuścić się obrazy art. 6 k.p.k., jak widziałyby to skarżący, a jedynie art. 4 § 1 k.p.w.

Niezależnie od powyższych uwag, w sprawie koniecznym było dokonanie kontroli odwoławczej zaskarżonego orzeczenia w kontekście zasadności faktycznej i materialnej zarzutów skarżącego sprowadzających się do podniesienia uchybień o naruszeniu prawa do obrony M. B.. Kontrola odwoławcza zaskarżonego orzeczenia oraz sposobu procedowania przez Sąd Rejonowy doprowadziła do uznania, iż faktycznie prawo do obrony obwinionego zostało naruszone. Podkreślić należy, że prawo do obrony posiada zasadniczo dwa aspekty, a mianowicie formalny i materialny. Jednym z zasadniczych elementów składających się na materialną treść prawa do obrony jest uprawnienie do milczenia (odmowy składania wyjaśnień), ale też prawo do złożenia wyjaśnień, przedstawienia swoich racji, odparcia zarzutu pod jakim obwiniony staje w sprawie, a także okoliczności, na których zarzut jest oparty. Uprawnienia te obwiniony może realizować w różnej formie. W pierwszej kolejności należy wskazać na prawo obwinionego do uczestnictwa w rozprawie i złożenia w jej toku wyjaśnień (art. 67 § 2 k.p.w., art. 72 § 3 k.p.w., art. 74 k.p.w.). W dalszej kolejności podkreślić należy, że obwiniony może realizować swoje prawo do obrony poprzez przesłanie do Sądu wyjaśnień na piśmie (art. 67 § 3 k.p.w.). W ostateczności zaś realizacja tego prawa polegać również może na złożeniu wyjaśnień w ramach pomocy prawnej przed sądem wezwanym (art. 68 k.p.w.).

Z akt niniejszej sprawy wynika, że obwiniony M. B. zadeklarował chęć realizacji prawa do obrony poprzez złożenie wyjaśnień przed sądem wezwanym, w trybie art. 68 § 1 k.p.k., czyli Sądem Rejonowym w Nowej Soli we właściwości, którego zamieszkuje. Tej treści wniosek M. B. złożył do Sądu Rejonowego w Brzezinach (k. 44). Wniosek ten został uwzględniony przez Sąd rozpoznający sprawę na rozprawie w dniu 24 czerwca 2016 roku (k. 45 – 46). Sąd Rejonowy w Nowej Soli wyznaczył termin wysłuchania M. B. na dzień 16 września 2016 roku. Czynność ta jednak nie doszła do skutku, a jak wynika z akt sprawy II Ko 1783/16, powodem tego był błędny adres, na który miał być wezwany obwiniony. W dniu 27 września 2016 roku Sąd Rejonowy w Brzezinach ponownie przesłał odezwę do Sądu Rejonowego w Nowej Soli o wysłuchanie M. B., zaznaczając, iż koniecznym jest wskazanie prawidłowego adresu zamieszkania obwinionego (k. 52, 54). Na terminie rozprawy w dniu 30 września 2016 roku Sąd ten podtrzymał decyzję o wysłuchaniu obwinionego przez Sąd Rejonowy w Nowej Soli w drodze pomocy prawnej, wyznaczając kolejny termin rozprawy na dzień 13 grudnia 2016 roku. W dniu 28 listopada 2016 roku do Sądu Rejonowego w Brzezinach wpłynęła informacja z Sądu Rejonowego w Nowej Soli o wyznaczeniu terminu wysłuchania M. B. na dzień 20 grudnia 2016 roku (k. 55). W toku rozprawy w dniu 13 grudnia 2016 roku Sąd Rejonowy w Brzezinach nie podjął żadnej decyzji w materii przesłuchania obwinionego przez Sąd Rejonowy w Nowej Soli, który to termin – jak wskazano – był wyznaczony na dzień 20 grudnia 2016 roku, w sprawie II Ko 2718/16. Sąd meriti stwierdził jedynie, iż w aktach sprawy znajduje się niewykonana odezwa o przesłuchaniu obwinionego, co dotyczyło sprawy II Ko 1783/16, w której podany był błędny adres miejsca zamieszkania M. B.. Jednocześnie uznając, że nieobecność obwinionego na terminie rozprawy w tym dniu jest nieusprawiedliwiona, Sąd I instancji zamknął przewód sądowy i wydał wyrok zaoczny (k. 59 – 60). Po wydaniu owego wyroku Sąd Rejonowy w Brzezinach nie informował o tym fakcie Sądu Rejonowego w Nowej Soli, który w dalszym ciągu wykonywał czynności związane z odezwą o przesłuchanie M. B. w drodze pomocy sądowej (k. 13 – 14 akt II Ko 2718/16, k. 67). Dopiero w dniu 3 stycznia 2017 roku Sąd Rejonowy w Brzezinach wydał decyzję o cofnięciu wniosku o przesłuchanie w drodze pomocy sądowej przez Sąd Rejonowy w Nowej Soli, w trybie art. 68 § 1 k.p.w., obwinionego M. B. (k. 15 akt II Ko 2718/16, k. 67, 68).

We wskazanych okolicznościach faktycznych niewątpliwie doszło do naruszenia prawa do obrony obwinionego w ujęciu materialnym. Obwiniony miał prawo realizować swoje prawo do obrony poprzez złożenie wyjaśnień odpierających stawiany mu zarzut i okoliczności wskazanych na jego poparcie. Przepis art. 68 § 1 k.p.w. dawał mu możliwość realizacji tego prawa poprzez wysłuchanie przed sądem wezwanym, właściwym dla miejsca jego zamieszkania. Oczywiście Sąd Rejonowy w Brzezinach nie był zobligowany do uwzględnienia tego typu wniosku obwinionego, gdyż mógł wykorzystać inne instytucje, chociażby określoną w art. 67 § 3 k.p.w. Jednakże, skoro uwzględnił przedmiotowy wniosek obwinionego, to jest oczywistym, iż wyraził zgodę na realizację przez M. B. prawa do obrony poprzez złożenie wyjaśnień przed Sądem wezwanym w N. S.. W treść uprzednio wydanej decyzji w tym zakresie Sąd I instancji, do daty wydania wyroku, nie ingerował i nie zmieniał jej. Na terminie rozprawy w dniu 13 grudnia

2016 roku Sąd ten tego również nie uczynił. Z powyżej zaś podnoszonych okoliczności jednoznacznie wynika, że Sąd Rejonowy w Brzezinach został powiadomiony przez Sąd Rejonowy w Nowej Soli, iż termin przesłuchania obwinionego M. B. został wyznaczony na dzień 20 grudnia 2016 roku.

We wskazanych realiach sprawy brak było podstaw formalnoprawnych do wydania przez Sąd Rejonowy w Brzezinach zaskarżonego wyroku zaocznego w dniu 13 grudnia 2016 roku. Skoro w dalszym ciągu aktualna była decyzja o uwzględnieniu wniosku M. B. o przesłuchanie go przed Sądem wezwanym w N. S. i był wyznaczony termin przesłuchania obwinionego na dzień 20 grudnia 2016 roku, to Sąd meriti był związany tą decyzją. W tym stanie rzeczy obwiniony miał pełne podstawy do oczekiwania na wyznaczony termin przesłuchania przed Sądem wezwanym w N. S.. Jednocześnie oznacza to, że brak było podstaw do wydawania decyzji przez Sąd Rejonowy w Brzezinach o zamknięciu przewodu sądowego na terminie rozprawy w dniu 13 grudnia 2016 roku i wydania w tym dniu wyroku zaocznego. Tego typu sposób procedowania przez Sąd Rejonowy w Brzezinach był nieprawidłowy i doprowadził do naruszenia prawa do obrony obwinionego. Realizację owego prawa w sposób zaistniały w sprawie zagwarantował obwinionemu sam Sąd Rejonowy w Brzezinach, wydając decyzję o skorzystaniu z normy art. 68 § 1 k.p.w., której nie zmienił do daty wydania wyroku. Jednocześnie jednak w ramach podjętych czynności w toku rozprawy w dniu 13 grudnia 2016 roku, Sąd Rejonowy w Brzezinach pogwałcił owe prawo obwinionego, który zasadnie mógł oczekiwać, że w tym dniu Sąd meriti nie wyda wyroku zaocznego wobec jego osoby, skoro na dzień 20 grudnia 2016 roku był wyznaczony termin jego przesłuchania przed Sądem wezwanym w N. S..

W takiej sytuacji faktycznej i prawnej jest oczywistym, że doszło do pogwałcenia prawa do obrony M. B. w ujęciu materialnym i naruszenia normy art. 4 § 1 k.p.w. przez Sąd I instancji. Jasnym jest, że mogło to mieć wpływ na treść wyroku, skoro owo naruszenie prawa do obrony stanowiło pozbawienie obwinionego złożenia w sprawie wyjaśnień i odparcia okoliczności, na których oparty był stawiany mu zarzut. W wypadku zaś naruszenia prawa do obrony obwinionego, w taki sposób i w tych okolicznościach, co stanowiło istotne uchybienie w sprawie, nie sposób rozważać merytorycznej zasadności zapadłego wyroku. Został on bowiem wydany z pominięciem istotnego dowodu w postaci wyjaśnień obwinionego, co uniemożliwiło realizację prawa do obrony przez M. B.. Z uwagi na rodzaj i charakter przedmiotowego uchybienia i jego ciężar gatunkowy polegający na naruszeniu podstawowego prawa gwarancyjnego do rzetelnego procesu, koniecznym było wydanie w sprawie wyroku kasatoryjnego. Stanowiło to bowiem ewidentną niesprawiedliwość orzeczenia w sensie procesowym, która nie da się pogodzić z istotą i zasadami procesu karnego (wykroczeniowego).

Biorąc pod uwagę poczynione powyżej ustalenia i rozważania należy wskazać, że w obecnej postaci zaskarżone rozstrzygnięcie dotknięte jest takimi błędami o charakterze procesowym, naruszającym gwarancje procesowe obwinionego, których nie sposób usunąć w toku kontroli instancyjnej, co dodatkowo powoduje brak potrzeby rozważania innych zarzutów zawartych w apelacji skarżącego. Nadto podkreślić wypada, iż w sprawie niezbędne jest ponowne przeprowadzenie postępowania dowodowego, z uwagi na pogwałcenie prawa do obrony M. B., a następnie rzeczowa analiza jego rezultatów w świetle dyrektyw określonych w art. 7 k.p.k. w zw. z art. 4 k.p.k. oraz dokonania konkretnego ustalenia faktów. Powodowało to konieczność wydania orzeczenia kasatoryjnego. Nie przesądzając jednocześnie treści przyszłego orzeczenia w przedmiocie odpowiedzialności obwinionego, Sąd Okręgowy w Łodzi uchylił zaskarżony wyrok, na podstawie art. 437 § 1 i 2 k.p.k. i art. 438 pkt 2 k.p.k., i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Brzezinach.

Ponownie rozpoznając sprawę Sąd Rejonowy przeprowadzi postępowanie dowodowe dążąc do wyjaśnienia zasygnalizowanych w niniejszym wywodzie wątpliwości, nie pomijając przeprowadzenia w pełni dowodów istotnych dla rozstrzygnięcia, czyli wysłuchania obwinionego M. B., aby nie naruszyć prawa do obrony obwinionego. Jednocześnie Sąd I instancji, na wstępie rozpoznania sprawy, rozważy czy faktycznie koniecznym jest korzystanie w sprawie, w tym zakresie, z instytucji określonej w art. 68 § 1 k.p.w. Wydaje się bowiem, że w pełni zostanie zagwarantowane prawo do obrony obwinionego, w tym ujęciu, poprzez wykorzystanie możliwości jaką daje art. 67 § 3 k.p.w. oraz umożliwienie obwinionemu złożenia wyjaśnień bezpośrednio przed Sądem meriti w toku rozprawy, o ile obwiniony na nią się stawi. Sąd I instancji następnie dokona oceny całego zgromadzonego materiału dowodowego wedle dyrektyw art. 7 k.p.k., czyli stosując odpowiednie kryteria weryfikacyjne w stosunku do występujących na

jego gruncie sprzeczności, pamiętając o treści art. 410 k.p.k. Sąd I instancji dokona prawidłowych i jednoznacznych ustaleń faktycznych w oparciu o dowody ocenione jako wiarygodne, po czym w zależności od tej oceny, rozstrzygnie czy zachowanie obwinionego, konkretnie ustalone co do czasu, miejsca i sposobu działania, wyczerpało znamiona wykroczenia określonego w art. 86 § 1 k.w., a jeżeli nie to, czy dokonane ustalenia faktyczne poddają się subsumcji pod inny przepis ustawy karnej wykroczeniowej. W tym elemencie niezbędnym jest podkreślenie oczywistej konieczności poczynienia w sprawie ustaleń faktycznych zgodnych z rzeczywistością, odpowiadających wiarygodnym dowodom, ocenionym zgodnie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, z których wynikają przedmiotowe okoliczności, ale też wskazujących na słuszność zapadłego orzeczenia. Wydając orzeczenie w sprawie Sąd Rejonowy będzie baczyl, aby spełniało ono kryteria określone przez stosowne przepisy procedury, a w razie potrzeby stanowisko swoje uzasadni stosownie do wymogów art. 424 k.p.k. W tych zakresach Sąd I instancji weźmie pod uwagę zasygnalizowane i przedstawione wyżej okoliczności, bacząc aby ponownie nie doszło do naruszenia normy art. 4 § 1 k.p.w..

Z tych wszystkich względów należało orzec jak w części dyspozytywnej.